

Tartu Ülikooli loodusmuuseum ja botaanikaaed (LMBA)

Teenused ökoloogia ja maateaduste instituudile

Märkus: üks osa kirjeldatud teenustest omab toimivat koostööd mõne õppetooli või töörühmaga.

Näituste ja loodushariduse osakond

Üldine kontakt: Reet Mägi (reet.magi@ut.ee)

1. *Näituste koostamine, haldus ning kommunikatsioon loodusmuuseumis ja botaanikaaias*
Teadusprojektiga seotud teema populaarne tutvustus ja publiku kaasamine, uurimissuuna või struktuuriüksuse ajalugu jm. ÖMI töötajate kaasamine ekspertidena näituste kavandamisel ja koostamisel.

2. *Loodusõhtud*

Kord kuus esineb teadlane ekspositsiooni seminarialal, ülekanne ka veebis. Otsime esinejaid, ettepanekud on alati teretulnud (kontakt: Liis Vikerpuur)

3. *Loodusvaatluste maraton*

Kord aastas toimuv 24-tunnine loodusvaatluste *bioblitz*. Kutsume ÖMI teadlasi üles registreerima oma vaatlusala või osalema mõne registreeritud vaatlusala töös. 2021.a. toimub loodusvaatluste maraton 12-13 juunil. (Kontakt: Veljo Runnel)

4. *Harrastusteadus*

Teadusprojektidesse vabatahtlike kaasamine (vaatlejad, proovide kogujad jne) – andmekogumisplatvormid, metoodika väljatöötamine. (Kontakt: Veljo Runnel)

Botaanikaaed

Kontaktid: Sten Mander (sten.mander@ut.ee), Jüri Sild (juri.sild@ut.ee)

1. *Õppebaas erinevate õppekavade läbiviimiseks (k.a. kraadiõppurid)*

Botaanikaaias erinevate kollektsioonide/osakondade kasutamine õppe- ja teadustöös (k.a. paljundusosakond).

2. *Kaitsealuste taimeliikide kogumine, paljundamine ja ex situ kasvatamine*

Botaanikaaed omab kohalike kaitsealuste liikide kogumise luba (10 aastaks) ja pikaajalist kogemust nende paljundamisel ja kasvatamisel. Sama teenust saab ka teiste taimede paljundamisele ja kasvatamisele (uurimistöö tarbeks).

3. *Botaanikaaias kasutamine GIS lahenduste arendustöös*

Toimiv koostöö geograafia osakonnaga botaanikaaias GIS lahenduste loomisel. Sama võimalik ka teiste LMBA projektide puhul (loodusvaatluste maraton, eElurikkus, PlutoF jt.)

Teaduslikud kogud

1. *Uurimistöö käigus kogutud proovide talletamine teaduskogus*

Kutsume üles kõiki ÖMI töötajaid nii oma teadus- kui harrastustegevuse käigus kogutud bioloogilisi ja geoloogilisi materjale talletama loodusmuuseumi kogudes. Kuues allpoolloetletud kogus on võimalik talletada:

- 1) kuivatatud/surmatud taimi, seeni ja loomi (üksikeksemplarina nagu herbaarleht, nõelastatud putukas jne)
- 2) keskkonnaproove (muld, vesi, püünisega püütud putukate kogum jmt)
- 3) seente ja bakterite eluskultuure
- 4) DNA proove
- 5) geoloogilisi objekte (kivistised, mineraalid, kivimid, meteoriidid, puursüdamikud jne).

Materjali talletamine teaduskogus tagab selle pikaajalise säilitamise igale objekti tüübile sobivates tingimustes. Kõikidele säilikutele omistatakse LM vastava alamkogu rahvusvaheliselt tunnustatud akronüümiga varustatud unikaalne number, millega on andmebaasides võimalik siduda talletatava objektiga seonduv kogu digitaalne andmestik. Seeläbi saab säilitatavatele materjalidele viidata teaduskirjanduses, kus avaldamise eelduseks on uuritava materjali tõendeksemplaride talletamine rahvusvaheliselt tunnustatud teaduskogus, milleks LM kogud ka on.

LM võtab vastu kogumisandmetega varustatud säilitamiseks sobilikul kujul materjale, kuid on deponeeriva teadlase/rühma finantseerimisel valmis pakkuma ka kvalifitseeritud tööjõudu materjalide korrastamiseks muuseumis talletamiseks.

Kontaktid:

botaanika kogu Kai Vellak (kai.vellak@ut.ee)
geoloogia kogu Mare Isakar (mare.isakar@ut.ee)
mikrobioloogia kogu Kadri Põldmaa (kadri.poldmaa@ut.ee)
mükoloogia kogu Ave Suija (ave.suija@ut.ee)
DNA ja keskkonnaproovide kogu Sergei Põlme (sergei.polme@ut.ee)
zooloogia kogu Villu Soon (villu.soon@ut.ee)

Teadusprojekti planeerimisel on kasulik kohe võtta ühendust vastava kogu kuraatoriga, kellega kokku leppida, mis kujul ja andmetega proovid teaduskogusse vastu võetakse. See lihtsustab hilisemat kogude üleandmist ja andmebaasistamist.

2. Proovide laenus teistest maailma kogudest

Üldjuhul laenutatakse proove tunnustatud kogude vahel. Nendeks on loodusmuuseumid ja botaanikaaiad, mis kuuluvad rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ning on registreeritud teaduskogude ja biopankade ametlikes andmebaasides.

3. Teadus- ja õppetegevuse toetamine

Kogud on kohad, kus on võimalik enne väli- või õppetöö algust oma taksonitundmist värskendada või täiendada.

Digitaristu bioloogia andmete

Kontaktid: Kessy Abarenkov (kessy.abarenkov@ut.ee), Allan Zirk (allan.zirk@ut.ee)

Märkus: geoloogia andmete haldus toimub TalTech poolt arendataval platvormil (kontaktid Olle Hints (olle.hints@taltech.ee), Mare Isakar (mare.isakar@ut.ee))

1. Teadusprojektide andmehaldus

Pakume andmehaldurite väljaõpet alates andmehaldusplaanist kuni andmete publitseerimiseni nn FAIR andmetena. Bioloogia andmete haldamiseks pakume NATARC infosüsteemi, mille arendust juhib LMBA. See platvorm (<https://plutof.ut.ee>) võimaldab hallata ökoloogia, evolutsiooni, taksonoomia, metsanduse, põllumajanduse jt. valdkondade andmestikku suletud andmebaasina ja vajadusel publitseerida andmestik täies mahus või osade kaupa. Pakume ka teadusprojektide spetsiifilistele vajadustele vastavaid andmehalduse platvormi täiendusi.

2. Konsultatsioonid

andmete impordiks PlutoF andmehalduse platvormile, avaandmete siirdamisel tööruhma, või projekti veebilehele ja teised andmehaldusega seotud teemad.